

Combinatie met waterbeheer bevordert natuurontwikkeling

Reactie op het artikel in *Landschap* 23/1: 39-49

Wiering en Van de Bilt (2006) hebben het huwelijk tussen natuurbeheer en waterbeheer op de sofa gelegd en de door velen gesuggereerde synergie onderzocht. Hun conclusies zijn tamelijk negatief en komen niet overeen met wat wij in eerder onderzoek vonden (Herwijnen *et al.*, 2003). Vandaar dat wij enkele kanttekeningen plaatsen bij de bevindingen van Wiering en Van de Bilt.

Van Herwijnen *et al.* (2004), die door Wiering en Van de Bilt regelmatig worden aangehaald, concluderen dat waterbeheer het breekijzer kan zijn voor natuurontwikkeling. Hierbij staat ontwikkeling cursief, omdat vooral het realiseren van nieuwe natuur kan profiteren van waterbeheermaatregelen. Bij het formuleren van de natuurdoelen kan men dan namelijk rekening houden met de voor dat gebied gewenste hydrologische omstandigheden. We zagen in onze systematische analyse van acht projecten vooral voorbeelden van nieuwe robuuste, hoogdynamische natuur, zoals natuur in de uiterwaarden en moerasnatuur, die in de praktijk worden gerealiseerd. Deze projecten zijn van de grond gekomen met een waterdoelstelling als belangrijke drijfveer en meestal zijn de natuurdoelstellingen overeind gebleven.

Als echter kwetsbare natuur aanwezig is kunnen er problemen ontstaan en kan het nodig zijn om de natuurdoelen bij te stellen. Te denken valt aan soortenrijke schrale en natte hooilanden of grasland op rivierduinen.

Beperkt de waterdoelstelling de natuur?

Wiering en Van de Bilt (2006) stellen dat landelijke beleidsmakers alleen aandacht hebben voor de kansen van een combinatie van natuur en water en niet voor de bedreigingen. Zij concluderen dat natuur steeds meer moet wijken voor veiligheid omdat het instrumentarium van het waterbeheer veel krachtiger is dan dat van het natuurbeheer. De bewering van Wiering en Van de Bilt (2006) dat de

waterdoelstelling een 'harde voorwaarde' is en beperkingen oplegt aan het realiseren van bepaalde natuurdoelen kunnen wij beamen. Ons onderzoek onderschrijft echter niet de conclusie die zij daaraan verbinden, namelijk dat natuur steeds meer moet wijken voor veiligheid vanwege een minder krachtig instrumentarium. Juist door de wateropgave komt er geld vrij voor aanpassing in het rivierengebied en kan daaraan gekoppeld nieuwe natuur worden gerealiseerd. Het gaat hierbij, zoals gezegd, om 'extra' natuur waarvoor de middelen zonder die wateropgave hoogstwaarschijnlijk niet beschikbaar zouden zijn.

Integrale aanpak gunstig voor natuur

Een andere reden voor het overeind blijven van de natuurdoelstellingen is dat deze gemakkelijker geaccepteerd worden als ze gekoppeld zijn aan andere doelen die voor meerdere partijen van (groter) belang zijn. Een voorbeeld hiervan is de Drentse Aa. De inrichting van het gebied wordt hierbij als een geheel aangepakt waardoor de verschillende projecten in samenhang gepresenteerd kunnen worden. Zo'n integrale benadering van een gebied is gunstig voor de natuur, bijvoorbeeld wat betreft grondverwerving, de cruciale factor bij natuurontwikkelingsprojecten. Een natuurdoelstelling kan in veel gevallen pas gerealiseerd worden als een aaneengesloten gebied in bezit is. Krijgt het gebied alleen een natuurbestemming, dan ontbreken vaak de middelen voor grondverwerving. Is het te verwerven gebied echter ook van

MARJAN VAN
HERWIJNEN,
FRANS OOSTERHUIS &
HASSE GOOSEN

Dr. M. van Herwijnen
Instituut voor Milieu-
vraagstukken (IVM), Vrije
Universiteit, De Boelelaan
1087, 1081 HV Amsterdam
marjan@ivm.vu.nl
Drs. F.H. Oosterhuis IVM
Dr. H. Goosen Provincie Zuid-
Holland

belang voor de veiligheid, dan zijn meer middelen en instrumenten beschikbaar, bijvoorbeeld van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.

Het onderzoek van Vogelzang *et al.* (2004) ondersteunt onze opvatting. Ook zij concluderen dat projecten die dienen voor ruimtereserveringen voor waterbeheer, bijvoorbeeld retentie, goed kunnen samengaan met het creëren van ruimte voor nieuwe natuur.

Moet de politiek een keuze maken?

Wiering en Van de Bilt (2006) stellen impliciet dat de politiek moet kiezen tussen veiligheid als harde randvoorwaarde – dat is overigens nu al zo – en realisatie van natuurdoeltypen. Dat is een stap achteruit richting de sectorale benadering. Het is beter als de politiek beide doelstellingen zo goed mogelijk probeert te realiseren. Dat dit niet altijd in harmonie zal gaan is een feit, maar juist door het zoeken naar mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden kan voor beide doelstellingen synergie ontstaan.

De conclusies van Vogelzang *et al.* (2004) geven aan dat door het combineren van veiligheids- en natuurfuncties efficiëntiewinst geboekt kan worden. Functiecombinatie

bieden in principe grote mogelijkheden voor gecombineerde water- en natuurinvesteringen. Een remmende factor hierbij is de complexiteit van de regelgeving en vergunningverlening. Het is dus niet zozeer het huwelijk tussen natuur- en waterbeheer dat ongelukkig is maar het zijn de bestuurlijke omstandigheden die de relatie onder druk zetten. Ten slotte zal het huwelijk slechts een bepaald soort vruchten dragen: verwacht geen trilveen in een nieuwe nevengeul.

literatuur

Herwijnen, M. van, H.D. van Asselt, F.H. Oosterhuis, J.E. Vermaat & H. Goosen, 2003. Succes- en faalfactoren van natuurontwikkeling in en langs het water. IVM rapport R-03/12. Amsterdam. Vrije Universiteit.

Herwijnen, M. van, H. Goosen, H. van Asselt & F. Oosterhuis, 2004. Biedt 'Ruimte voor Water' ook ruimte voor natuur? *H₂O*, 8, 28-31.

Vogelzang, T.A., B. Enserink, M.A.H.J. van Bavel, W.M. Dicke, D.P. Kamps & L.F. Puister, 2004. Geld als water: Een onderzoek naar de strategische beleidsruimte van het Ministerie van LNV voor het combineren van natuur- en waterinvesteringen. Rapport 3.04.04. Den Haag. LEI.

Wiering, M.A. & S.G.T. van de Bilt, 2006. Natuur- en waterbeheer in uiterwaarden: Een gelukkig huwelijk? *Landschap*, 23/1, 39-49.